

nationale ombudsman

Rapport

Een onderzoek naar de informatie- verstrekking en klachtbehandeling door het OM

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over het OM
gegrond.

Inhoudsopgave

Leeswijzer	2
Wat is er gebeurd?	3
Klacht bij het OM	3
De reactie van de hoofdofficier van justitie in de interne klachtbehandeling.....	3
Wat was de aanleiding voor de klacht bij de Nationale ombudsman?	4
Wat heeft de Nationale ombudsman onderzocht?	4
Wat vindt verzoeker?	4
Hoe reageerde het College van procureurs-generaal in het onderzoek van de ombudsman?	5
Hoe reageerde verzoeker?	7
Het interne klachtdossier	7
Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?	8
1. Heeft het OM voldoende informatie verstrekt aan verzoeker over het onderzoek naar hem?	8
2. Op welke wijze wordt door het OM lering getrokken uit (gegronde) klachten van verzoeker?	9
Aanbeveling	10
Relevante literatuur en wet- en regelgeving	11

Leeswijzer

Het eerste deel van dit rapport bevat een weergave van wat tijdens het onderzoek is komen vast te staan. Daarna volgt het oordeel van de Nationale ombudsman over de klacht.

Wat is er gebeurd?

Achtergrond

De buren van verzoeker deden op 20 juni 2016 aangifte tegen hem van een zedendelict waarbij hun dochtertje van vier jaar was betrokken. Op 17 augustus 2016 is verzoeker als verdachte door de politie gehoord op verdenking van openbare schennis van de eerbaarheid (artikel 239 Wetboek van Strafrecht¹). Later in het onderzoek werd de verdenking veranderd in corrumperen (artikel 248d Wetboek van Strafrecht²): een kind van onder de 16 jaar bewegen getuige te zijn van seksuele handelingen. Op 8 februari 2017 besloot de officier van justitie om de aangifte tegen verzoeker te seponeren vanwege onvoldoende en overtuigend bewijs (sepotcode 02).

Acties verzoeker

Verzoeker verzocht het OM schriftelijk en telefonisch om inzage in het strafdossier. Omdat de inzage uitbleef, diende hij begin september 2016 een klacht in bij het OM. Daarnaast verzocht hij de rechter-commissaris het OM een termijn te stellen waarbinnen hem inzage zou worden verleend. Verzoeker kreeg op 19 december 2016 inzage in het dossier. Op 8 februari 2017 seponeerde de officier van justitie de aangifte tegen verzoeker wegens onvoldoende bewijs. Verzoeker diende een klacht in bij het OM over de gang van zaken rondom het onderzoek. Tevens diende hij een verzoek in om de sepotcode 02 (onvoldoende wettig en overtuigend bewijs) te wijzigen naar 01 (onterecht als verdachte aangemerkt).

Klacht bij het OM

Verzoeker klaagde bij het OM over:

- de weigering van de officier van justitie om de sepotcode 02 (onvoldoende bewijs) naar 01 (onterecht als verdachte aangemerkt) te wijzigen;
- de behandelingsduur van het opsporingsonderzoek;
- het niet tijdig inzage verlenen in zijn strafdossier;
- het niet horen van het kind;
- het zonder aanleiding "opschalen" van de verdenking van schennis van de eerbaarheid naar seksueel corrumperen.

De reactie van de hoofdofficier van justitie in de interne klachtbehandeling

De hoofdofficier van justitie reageerde in zijn brief van 20 juni 2017 als volgt op verzoekers klachten.

Over de lange duur

Voordat de zaak door de politie aan het OM was gestuurd, was er geen vaste officier van justitie verbonden aan de zaak. De zaak was wel al bekend bij het OM en er werd door het OM wel degelijk leiding gegeven aan het opsporingsonderzoek. De hoofdofficier begrijpt dat het voor verzoeker vervelend is dat de zaak zo lang geduurd heeft en dat het niet eerder mogelijk was om hem inzage in zijn dossier te bieden. Verzoeker was gebaat bij een vlotte beoordeling van zijn verzoek tot inzage. Voor de vertraagde reactie op het inzageverzoek biedt de hoofdofficier van justitie zijn excuses aan.

Over de opschaling van de verdenking

De politie had de verdenking in eerste instantie per abuis gekwalificeerd als schennis van de eerbaarheid in plaats van seksueel corrumperen. De officier van justitie had deze fout opgemerkt en de verdenking aangepast. De verdenking betrof volgens de hoofdofficier van justitie vanaf het eerste moment seksueel corrumperen en niet schennis van de eerbaarheid.

¹ Artikel 239 Sr: Met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie wordt gestraft schennis van de eerbaarheid:

1°. op of aan een plaats, voor het openbaar verkeer bestemd;

2°. op een andere dan onder 1° bedoelde openbare plaats, toegankelijk voor personen beneden de leeftijd van zestien jaar;

3°. op een niet openbare plaats, indien een ander daarbij zijns ondanks tegenwoordig is.

² Artikel 248d Sr: Hij die een persoon van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, met ontuchtig oogmerk ertoe beweegt getuige te zijn van seksuele handelingen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

Over het verzoek om wijziging van de sepotcode

Het verzoek van verzoeker om de sepotcode 02 (onvoldoende bewijs) te wijzigen in sepotcode 01 (onterecht als verdachte aangemerkt) wees de hoofdofficier van justitie af. De sepotcode 01 is volgens hem alleen van toepassing op situaties waarbij er sprake is van een persoonsverwisseling, administratieve fouten of wanneer op andere wijze blijkt dat de betreffende persoon ten onrechte als verdachte is aangemerkt. De hoofdofficier is van mening dat niet van deze situaties is gebleken. Er waren voldoende feiten en omstandigheden om tot een verdenking te komen, aldus de hoofdofficier van justitie.

Wat was de aanleiding voor de klacht bij de Nationale ombudsman?

Verzoeker was niet tevreden met de reactie van de hoofdofficier van justitie en vroeg de ombudsman de klachten te onderzoeken. Ook vroeg hij de ombudsman om een onderzoek te starten naar de afwijzing van de hoofdofficier van justitie van zijn verzoek om de sepotcode 02 (onvoldoende bewijs) naar 01 (onterecht als verdachte aangemerkt) te wijzigen. Voor de ombudsman bestaat er geen aanleiding de sepotcode te onderzoeken omdat het OM naar zijn mening op goede gronden heeft besloten tot het seponeren vanwege 02 (onvoldoende bewijs). Dit is ook aan verzoeker meegedeeld.

Onduidelijkheid over de beantwoording van een aantal vragen van verzoeker over het opsporingsonderzoek, waaronder over het niet horen van het kind, en de vraag naar het lerend effect van de interne klachtbehandeling waren wel aanleiding voor de ombudsman om het onderzoek te starten.

Wat heeft de Nationale ombudsman onderzocht?

De Nationale ombudsman deed onderzoek naar de volgende vragen:

1. Heeft het OM voldoende informatie verstrekt aan verzoeker over het onderzoek naar hem?
2. Op welke wijze wordt door het OM lering getrokken uit (gegronde) klachten van verzoeker?

De ombudsman bestudeerde het interne klachtdossier en stelde het OM vervolgens een aantal vragen over:

- de informatieverstrekking;
- de leiding van het OM over het opsporingsonderzoek;
- de lange behandelingsduur van het verzoek van verzoeker om inzage in zijn strafdossier;
- het "opschalen" van de verdenking.

Uit zijn onderzoek kwam de volgende informatie, voor zover relevant.

Wat vindt verzoeker?

Over de lange duur van het onderzoek

Verzoeker werd op 17 augustus 2016 door de politie als verdachte gehoord vanwege verdenking van schennispleging. Hij mocht dus pas twee maanden na de aangifte tegen hem zijn verhaal doen. De zaak is volgens verzoeker geëscaleerd vanwege de traagheid van het onderzoek. Verzoeker was gebaat bij een voortvarend onderzoek. Hij had in juli en augustus 2016 contact gezocht met de politie om duidelijkheid te krijgen over de start van het onderzoek. Verzoeker stelt dat de politie steeds aangaf dat dit niet duidelijk was omdat het te druk was. Verzoeker verwijt het OM dat het heeft nagelaten om toe te zien op de voortgang in het onderzoek. De verdenking had snel kunnen worden weggenomen als de politie en het OM de zaak voortvarend hadden opgepakt. In plaats daarvan verliep het onderzoek tergend langzaam en werd er gedurende het maandenlange onderzoek geen enkel bewijs meer gevonden, aldus verzoeker.

Over de lange behandelingsduur van zijn verzoek om inzage in het strafdossier

Verzoeker heeft diverse schriftelijke en telefonische pogingen gedaan om inzage te krijgen in zijn strafdossier. Eerst werd inzage door het OM niet verleend omdat er nog geen parketnummer bekend was. Uiteindelijk, na veel telefoontjes en brieven naar het OM en naar de rechter-commissaris, kreeg hij op 19 december 2016 inzage in zijn strafdossier. Omdat voor hem cruciale vragen nog onbeantwoord bleven, had hij bij het OM de geluidsopnamen van zijn verhoor opgevraagd. Door een storing konden de geluidsopnames volgens het OM niet direct aangeleverd worden en hij mocht deze

beluisteren als de storing voorbij was. Na het sepot van zijn zaak op 8 februari 2017 verzocht verzoeker het OM opnieuw om de opnames te beluisteren, maar hij kreeg te horen dat de storing nog steeds aan de gang was. Uiteindelijk is verzoeker in augustus 2017 via de wijkagent in contact gekomen met de zedenpolitie, met wie hij een afspraak heeft kunnen maken om de opnames te beluisteren.³

Over het niet horen van het kind

Volgens verzoeker is het betrokken kind alleen maar "gehoord" door de ouders. Het is voor hem onbegrijpelijk dat niemand van de politie of het OM zelf het kind had gehoord. Als dat wel was gebeurd dan was volgens verzoeker direct duidelijk geworden dat het om een onterechte beschuldiging ging. Er is volgens hem echter genoeg genomen met de onbetrouwbare verklaringen van de burens. Inzage in het dossier bevestigde bij hem dat de politie bij de aangifte al had besloten om het kind waarschijnlijk niet te horen in een studio. Tijdens zijn verhoor als verdachte vertelde de politie hem dat het kind nog niet was verhoord maar dat de beslissing hierover aan de officier van justitie is. Die vond het volgens de politie kennelijk niet nodig en daarom was het kind niet verhoord. Ook na de klachtbehandeling is het voor hem nog steeds niet duidelijk waarom het kind niet is gehoord.

Over de opschaling van de verdenking

Verzoeker ontving een brief van het OM van 16 december 2016. Hierin deelde het OM hem mee dat er aangifte tegen hem was gedaan van artikel 248d Sr. Toen werd hem duidelijk dat hij van corrumpen werd verdacht, terwijl zijn burens aangifte hadden gedaan van schennispleging en hij ook daarvoor was verhoord. Verzoeker ontkent dat hij eerder op 23 oktober 2016 door de politie van de wijziging van de verdenking op de hoogte was gebracht. Die dag werd hij wel gebeld door een zedenrechercheur die hem wilde polsen om opnieuw verhoord te worden, omdat in zijn eerdere verhoor een verkeerd artikelnummer was gebruikt, namelijk op verdenking van schennispleging, terwijl schennispleging bij minderjarigen corrumpen moet zijn. Verzoeker gaf toen aan dat hij een nieuw verhoor moeilijk kon weigeren als de politie dat wenste, maar dat hij er zelf de noodzaak niet van inzag omdat het niets aan zijn verklaring zou veranderen. Verzoeker las in zijn dossier dat de politie in het eerste informatieve gesprek met de buurman tegen de buurman had gezegd dat het schennis van de eerbaarheid betrof, namelijk het tonen van een geslachtsdeel, en geen ontucht. Ook las hij dat de politie bij het doen van de aangifte door de burens tegen hen had gezegd dat het schennis betrof. Volgens verzoeker zijn de feiten schennispleging en corrumpen nauw verweven met elkaar, maar moet er voor corrumpen sprake zijn van een ontuchtig oogmerk en seksuele handelingen. Uit de inhoud van het strafdossier en de verklaringen van de aangevers blijkt dit niet. Er is daarom geen sprake van feiten of omstandigheden die de opschaling van de verdenking van artikel 239 Sr naar artikel 248d Sr rechtvaardigen, aldus verzoeker. Door de opgeschaalde verdenking in combinatie met de sepotcode 02 is hij nu door het OM gestraft, terwijl hij onschuldig is.

Hoe reageerde het College van procureurs-generaal in het onderzoek van de ombudsman?

De (waarnemend) voorzitter van het College van procureurs-generaal (verder: het College) acht de klachten ongegrond. In het strafrechtelijk onderzoek tegen verzoeker is een aantal zaken volgens hem niet juist verlopen. Met name de duiding van de zaak door de politie en het tijdsverloop in de strafzaak. Het OM had echter veel tijd en werk gestoken in de klachten en procedures van verzoeker. Het OM had zorgvuldig antwoord gegeven op verzoekers vragen, vooral wanneer het onderdelen betrof waarvan het OM concludeerde dat dit anders had moeten of kunnen lopen. Ook had het OM een gesprek met verzoeker georganiseerd. Het College liet verder weten dat de opsporing/vervolgning van zedenfeiten tegenwoordig op een andere wijze is georganiseerd. Vanaf het moment van aangifte wordt nu een vaste zedenofficier aan de zaak gekoppeld. Er worden nu plannen van aanpak opgesteld op basis waarvan diverse beslissingen genomen worden. Ook is er een apart zedenteam ingericht om het zicht op zaken te verbeteren.

³ Verzoeker stuurde de ombudsman door hem uitgewerkte verslagen van de gesprekken die hij mocht beluisteren en verslagen van eigen opnames van diverse gesprekken, o.a. van zijn verhoor als verdachte en het gesprek met de officier van justitie waarin zijn zaak werd geseponeerd. Voor zover relevant heeft de ombudsman die informatie verwerkt in het verslag van bevindingen.

Over de leiding aan het opsporingsonderzoek

Volgens het College blijkt de sturing en betrokkenheid van het OM in verzoekers zaak uit het volgende. Nadat aangifte was gedaan tegen verzoeker, werd de zedenofficier van justitie op de hoogte gebracht van de zaak maar niet als vaste officier van justitie aan de zaak verbonden. De zedenofficier werd telefonisch op de hoogte gesteld van de casus door de politie en besloot op basis van die informatie dat verzoeker kon worden aangehouden. Ook constateerde de zedenofficier tijdens het onderzoek dat de politie een onjuiste duiding van het feit had gebruikt.

Over de lange behandelingsduur van het verzoek om inzage in het stafdossier

Het is voor verzoeker vervelend geweest dat het even heeft geduurd voordat het dossier vanuit de politie naar het OM werd verstuurd en dat het OM tot die tijd geen inzage kon verlenen. Om een beslissing te nemen op een verzoek op grond van artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering⁴, is het procesdossier nodig en het oordeel van een zaaksofficier van justitie. Toen het inzageverzoek voor de eerste keer werd beoordeeld was dit nog niet het geval. De zedenofficier van justitie die op de hoogte was gebracht van de zaak, was nog niet aangemerkt als zaaksofficier van justitie en was niet in het bezit van de stukken. De betrokken officier realiseerde zich wel dat de politie de zaak niet voortvarend genoeg had opgepakt en deed daarom navraag bij de politie en hield de termijnen extra in de gaten, aldus het College. Verder had de betrokken zedenofficier zich meerdere malen bemoeid met het verzoek van verzoeker om de geluidsfragmenten te mogen beluisteren. Er was in die tijd een maandenlange (landelijke) storing waardoor geluidsfragmenten niet op dvd konden worden gebrand.

Over het niet horen van het kind

In het proces-verbaal van de politie staat dat er om onduidelijke redenen geen kindverhoor heeft plaatsgevonden. Het is volgens het College niet ongebruikelijk dat een kind van zeer jonge leeftijd niet wordt gehoord. De leeftijd van vier jaar is de absolute ondergrens om een kind in een studio te horen. Uit het proces-verbaal blijkt volgens het College ook dat de beheerder van de kindvriendelijke studio had besloten dat het verhoor niet meer mocht plaatsvinden vanwege de leeftijd van het kind (vier jaar) en de inmiddels verstreken tijd. Dit was door het OM ook in een persoonlijk gesprek aan verzoeker uitgelegd. Daarnaast had verzoeker inzage gekregen in de stukken en was hij hiervan dus al op de hoogte.

Over de opschaling van de verdenking

Het College liet hierover als volgt weten. Opschaling houdt in dat in de loop van een onderzoek andere feiten en omstandigheden bekend worden waardoor er aanleiding is om voor een ander (zwaarder) artikel te vervolgen. Van opschaling is in dit geval geen sprake geweest. Het betreft een onjuiste duiding van de verdenking door de politie. De politie heeft de verdenking in eerste instantie geduid als schennis van de eerbaarheid in plaats van seksueel corrumpen. De politie had hiermee bij de duiding van het delict in eerste instantie onvoldoende onderkend dat de handelingen waarvan verzoeker verdacht werd, zich richtten tot een kind. Daarom was er geen sprake van schennis van de eerbaarheid maar van seksueel corrumpen. De officier van justitie, die dit had ontdekt, had de duiding van de verdenking gewijzigd. Het ging dus steeds om seksueel corrumpen in plaats van schennis van de eerbaarheid. De algemene gang van zaken bij dit soort fouten is dat de politie de verdachte informeert over een eventueel gemaakte fout en afspraken maakt over de wijze waarop deze fout kan worden hersteld. Dat is hier volgens het College ook gebeurd. De politie had een onjuiste labeling verbonden aan het onderzoek, dit is rechtgezet en hierover is verzoeker op 23 oktober 2016 telefonisch geïnformeerd door de politie. De politie had verzoeker aangeboden om hem opnieuw te horen, ondanks het feit dat dit niets zou veranderen aan de vragen die gesteld zouden worden. Verzoeker gaf aan hier geen behoefte aan te hebben omdat hij niets wilde wijzigen aan zijn verklaring.

Over het ontbreken van een oordeel op verzoekers klachten

Het College liet weten dit niet te kunnen plaatsen. Het OM heeft zowel telefonisch, persoonlijk in een gesprek en schriftelijk inhoudelijk gereageerd op verzoekers klachten.

Over maatregelen dan wel verbeteringen naar aanleiding van de klachten

Volgens het College wordt iedere fout geëvalueerd. Zoals in dit geval het horen voor een verkeerd feit, dat ook besproken is met het politieteam. Uit deze zaak blijkt dat zowel de politie, als het OM, erop alert moeten zijn dat artikel 248d Sr een wetsartikel is dat de politie niet direct voor ogen heeft.

⁴ Artikel 30 Sv, lid 1: De kennisneming van de processtukken wordt de verdachte op diens verzoek tijdens het voorbereidende onderzoek verleend door de officier van justitie. De kennisneming wordt de verdachte in elk geval toegestaan vanaf het eerste verhoor na aanhouding.

Verder liet het College weten dat er binnen het OM, in vergelijking met een paar jaar geleden, nu een redelijk vaste zedenstructuur bestaat en dat het OM hard heeft gewerkt aan verbetering van de kwaliteit. Het OM maakt zich hierbij sterk voor verbetering van de kwaliteit bij de politie, terwijl het in eerste instantie natuurlijk de verantwoordelijkheid van de politie is. Dat fouten worden gemaakt komt mede door werkdruk, de moeilijke bewijspositie in zedenzaken, het uitgebreide onderzoek dat in zedenzaken moet worden uitgevoerd, het hoge ziekteverzuim en capaciteitsgebrek.

Hoe reageerde verzoeker?

Verzoeker is het op verschillende punten niet eens met de reactie van het College:

- Het klopt volgens hem niet dat de officier van justitie na zijn verzoek om inzage de termijnen extra in de gaten had gehouden. Verzoeker had de rechter-commissaris benaderd om het OM een termijn te stellen waarbinnen inzage gegeven moest worden. Pas toen de rechtbank het OM om informatie over het inzageverzoek had verzocht en pas nadat verzoeker opnieuw telefonisch om inzage had verzocht, kreeg hij inzage in het dossier.
- Voor verzoeker is bevestigd dat de sturing vanuit het OM gedurende het onderzoek slechts bestond uit een telefoongesprek tussen de politie en een officier van justitie, die verder niet bij de zaak betrokken was en die het dossier ook niet kende.
- Verzoeker vindt dat het OM de Aanwijzing Zeden (zie Relevante wet- en regelgeving) niet heeft gevolgd door het kind niet zelf te horen. Ook de reden dat het kind niet is gehoord is voor hem nog steeds onduidelijk. Hij stelt dat de politie hem tijdens zijn verhoor als verdachte vertelde dat de officier van justitie het niet nodig vond het kind te verhoren. Het proces-verbaal van bevindingen van de politie vermeldt volgens hem dat het niet duidelijk is waarom het kind niet is verhoord. Uit de verklaring van het College blijkt nu dat de beheerder van de kindvriendelijke studio in een laat stadium had beoordeeld dat er te lange tijd was verstreken om het kind alsnog te horen. Dit was echter niet aan hem te wijten. Als het kind meteen was verhoord dan had dat de verdenking tegen hem direct weggenomen.
- Verzoeker gelooft niet dat de gecertificeerde zedenrechercheurs die hem hadden verhoord geen kennis hebben over zedendelicten en dat zij niet het verschil tussen de zedendelicten weten. Het moest daarom wel om een opschaling gaan.

Het interne klachtdossier

Uit het interne klachtdossier blijkt het volgende voor zover relevant.

Over de inzageverzoeken

Verzoeker diende op 7 september 2016 een schriftelijk verzoek in bij het OM om inzage in zijn strafdossier te krijgen. De hoofdofficier van justitie liet verzoeker bij brief van 20 oktober 2016 weten dat zijn dossier op dat moment nog niet door de politie was ingestuurd en dus nog geen officier van justitie aan zijn zaak was verbonden. Zijn inzageverzoek kon daarom nog niet beoordeeld worden. De hoofdofficier van justitie had de politie dringend verzocht de zaak zo snel mogelijk in te sturen.

Vanaf oktober 2016 tot en met december 2016 vond er tussen het OM en de politie en binnen het OM e-mailwisseling plaats over het insturen van het politiedossier aan het OM in verband met het inzageverzoek.

Bij brief van 1 november 2016 verzocht verzoeker de rechter-commissaris om de officier van justitie een termijn te stellen waarbinnen hem inzage in de processtukken wordt verleend. Uit de stukken blijkt van e-mails tussen verzoeker en (een administratief-juridisch medewerker van) de rechter-commissaris over het contact dat zij met het OM had over het inzageverzoek en de behandelingsduur ervan.

Bij brief van 6 november 2017 verzocht verzoeker de politie op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) om informatie over het opsporingsonderzoek. De politie verzocht het OM dit verzoek op een aantal punten over te nemen. In verband hiermee heeft het OM verzoeker schriftelijk op 10 januari 2018 en in een gesprek op 20 maart 2018 geïnformeerd.

Over de "opschaling" van de verdenking

Een brief van 16 december 2016 van het OM aan verzoeker vermeldt dat op 20 juni 2016 tegen verzoeker aangifte is gedaan van het seksueel corrumperen van een kind gepleegd op 28 mei 2016. Op 17 augustus 2016 is hij door de politie

verhoord vanwege schennis van de eerbaarheid. Op 23 oktober 2016 is verzoeker nogmaals telefonisch door de politie benaderd om in verband met het seksueel corrumpen een aanvullende verklaring af te leggen.

In een brief van 10 januari 2018 deelt de hoofdofficier van justitie aan verzoeker mee dat verzoeker in eerste instantie is gehoord voor openbare schennis der eerbaarheid (239Sr). Deze kwalificatie van het feit door de politie is op een later moment aangepast naar artikel 248d (een kind onder de 16 jaar bewegen getuige te zijn van seksuele handelingen). Er was geen sprake van opschaling aangezien de kwalificatie vanaf het begin artikel 248d Sr had moeten zijn. De politie heeft zich vergist in de grondslag van haar bevoegdheid en dit is rechtgezet. De hoofdofficier laat weten dat hij het begrijpt dat dit wellicht vervelend op verzoeker is overgekomen. Verder legt de hoofdofficier van justitie in die brief uit waarom het OM van mening is dat verzoeker terecht als verdachte is aangemerkt en dat hierin gedurende het onderzoek geen verandering is gekomen.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

De Nationale ombudsman deed onderzoek naar de volgende vragen, die voortvloeien uit de klachten van verzoeker:

1. Heeft het OM voldoende informatie verstrekt aan verzoeker over het onderzoek naar hem?
2. Op welke wijze wordt door het OM lering getrokken uit (gegronde) klachten van verzoeker?

1. Heeft het OM voldoende informatie verstrekt aan verzoeker over het onderzoek naar hem?

Conclusie

De Nationale ombudsman concludeert dat de informatieverstrekking vanuit het OM richting verzoeker over het onderzoek op een aantal punten beter had gemoeten.

Toetsingskader

De ombudsman heeft hierbij beoordeeld of het OM heeft gehandeld in overeenstemming met de vereisten van goede informatieverstrekking en voortvarendheid. Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat de overheid zo snel en slagvaardig als mogelijk handelt. Dit betekent dat het OM er zo snel mogelijk voor zorgt dat een verdachte vanaf het eerste verhoor na zijn aanhouding op zijn verzoek kennis kan nemen van de processtukken en dat zijn vragen over het onderzoek naar hem voortvarend worden beantwoord. Als in de wet geen termijn genoemd is, handelt de overheid binnen een redelijke – korte – termijn.

In deze zaak onderzocht de ombudsman de informatieverstrekking door het OM over de volgende onderwerpen:

- het inzageverzoek
- het niet horen van het kind
- de "opschaling" van de verdenking

Over het inzageverzoek

De ombudsman concludeert dat het OM ten aanzien van de behandeling van het inzageverzoek heeft gehandeld in strijd met het vereiste van voortvarendheid.

Het duurde te lang voordat het OM verzoeker inzage had verleend. Verzoeker kreeg pas omstreeks vier maanden na zijn verhoor als verdachte inzage in de processtukken.

Het OM heeft zelf ook erkend dat het vervelend is dat de zaak zo lang geduurd heeft en dat het niet eerder mogelijk was om verzoeker inzage in zijn dossier te bieden. Hiervoor bood de hoofdofficier van justitie zijn excuses aan. Hij geeft echter geen oordeel over de klacht. De hoofdofficier van justitie gaat hiermee voorbij aan het wettelijke vereiste zoals voorgeschreven in artikel 9:12, lid 1, van de Algemene wet bestuursrecht⁵ om in de interne klachtbehandeling een oordeel te geven over de klacht.

⁵ 9:12 Awb, lid 1: Het bestuursorgaan stelt de klager schriftelijk en gemotiveerd in kennis van de bevindingen van het onderzoek naar de klacht, zijn oordeel daarover alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Desgevraagd laat het College weten de klacht ongegrond te achten. Volgens het College heeft de betreffende zedenofficier van justitie nadat het verzoek om inzage was ontvangen juist bij de politie aangedrongen op meer voortgang in de zaak. Het OM gaat hierbij voorbij aan het feit dat verzoeker zelfs ook bemoeienis van de rechter-commissaris moest inroepen omdat inzage in het dossier uitbleef ondanks zijn klachten hierover. Het is de ombudsman niet gebleken van de extra inspanningen die het OM heeft verricht om verzoeker snel inzage te verlenen in zijn dossier.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Over het niet horen van het kind

De ombudsman concludeert dat het OM ten aanzien van de informatieverstrekking over het niet horen van het kind heeft gehandeld in strijd met het vereiste van goede informatieverstrekking. Het OM heeft verzoeker geen eenduidig antwoord gegeven op zijn vragen over het niet horen van het kind. Verzoeker stelt dat de politie hem had laten weten dat de officier van justitie het horen niet nodig vond, terwijl het proces-verbaal van de politie vermeldt dat om onduidelijke reden geen kindverhoor had plaatsgevonden. In de interne klachtbehandeling gaf de hoofdofficier van justitie geen uitleg over de klacht van verzoeker over het niet horen. Het College liet in het onderzoek van de ombudsman weten dat de beheerder van de kindvriendelijke studio een verhoor niet had toegestaan mede vanwege de jonge leeftijd van het kind en de lange tijdsverloop. Deze informatie is niet eerder en niet zelf aan verzoeker meegedeeld als antwoord op zijn vragen over het niet horen van het kind. Dit heeft negatief bijgedragen in zijn frustratie over de gang van zaken in het onderzoek naar hem.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Over de "opschaling" van de verdenking

De ombudsman vindt dat het OM ten aanzien van de reden van de "opschaling" van de verdenking behoorlijk heeft gehandeld. De ombudsman constateert dat het OM (en de politie) diverse keren uitleg heeft gegeven aan verzoeker op zijn vragen over verandering van de duiding van de verdenking. Zowel telefonisch als in brieven als in persoonlijke gesprekken. Het OM is daarbij consequent gebleven en heeft verzoeker telkens dezelfde eenduidige uitleg gegeven. Dat verzoeker het niet eens is met die uitleg, maakt dit niet anders. De ombudsman constateert wel dat de behandeling van verzoekers klacht over de "opschaling" beter had gekund wat betreft het geven van een oordeel en het informeren van verzoeker over het leereffect ervan (zie verder onder 2).

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

2. Op welke wijze wordt door het OM lering getrokken uit (gegronde) klachten van verzoeker?

Conclusie

Alles overwegende vindt de Nationale ombudsman dat het OM niet heeft geleerd van de interne klachtbehandeling en daarmee tekortgeschoten is in professionele klachtbehandeling.

Toetsingskader

De ombudsman heeft de 'Ombudsvisie op Professionele Klachtbehandeling' ontwikkeld, waarin staat beschreven wat professionele klachtbehandeling inhoudt.⁶ In deze visie worden de verschillende stappen van klachtbehandeling beschreven. De verschillende stappen zijn:

- 1) *Sta open voor klachten.* Dat betekent de mogelijkheid bieden om klachten in te dienen, maar ook alert zijn en zelf klachten op tijd herkennen.
- 2) *Verken het probleem.* Wat is de kern van de klacht, gezien vanuit het oogpunt van de burger?
- 3) *Los het probleem op.* Kijk samen of er een oplossing mogelijk is; zo kan de klacht vaak verholpen worden.
- 4) *Of geef een oordeel.* Het kan zijn dat er een onderzoek gestart moet worden. Om zo een oordeel over de klacht te kunnen geven.

⁶ Raadpleegbaar via: www.nationaleombudsman.nl/pk
201807494

- 5) *Rond goed af.* Motiveer de behandeling van de klacht en de uitkomst ervan. En laat ook weten wat de organisatie zelf van de klacht geleerd heeft.

In deze zaak beoordeelt de ombudsman in het bijzonder stap 4 (geef een oordeel) en 5 (rond goed af).

Het geven van een oordeel

Indien er geen oplossing mogelijk is bij de behandeling van een klacht, is het belangrijk dat de overheid bij de afhandeling ervan een oordeel geeft over de klacht. Dit is een wettelijk vereiste en opgenomen in artikel 9:12, lid 1, Awb, zoals eerder aangegeven. De ombudsman vindt het ook belangrijk dat de overheid bij de toetsing ook betreft of een gedraging behoorlijk was. Uiteraard is het belangrijk dat er uitleg wordt gegeven over de gang van zaken en dat excuses worden gemaakt bij eventueel gemaakte fouten. Maar het is voor een burger net zo belangrijk dat hij weet of zijn klacht gegrond is.

De Nationale ombudsman constateert dat het OM diverse keren inhoudelijk heeft gereageerd op verzoekers klachten, zowel schriftelijk als persoonlijk. In die zin ziet en waardeert de ombudsman de inzet en pogingen van het OM om verzoeker op verschillende manieren van informatie te voorzien en op zijn klacht te reageren. De ombudsman constateert dat de hoofdofficier van justitie in zijn reactie van 20 juni 2017 uitleg heeft gegeven over verzoekers klachten en op het punt van de behandelingsduur van het inzageverzoek ook excuses heeft aangeboden. De hoofdofficier van justitie heeft echter geen oordeel gegeven over verzoekers klachten (gegrond dan wel niet gegrond).

Verder constateert de ombudsman dat bij navraag bij het College hierover, het College liet weten niet te begrijpen waarover nog een oordeel over gegeven moest worden, nu al inhoudelijk op de klachten was ingegaan. Dit is aanleiding voor de ombudsman voor een aanbeveling (zie Aanbeveling).

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

De afronding van de klacht

Voor professionele klachtbehandeling is het onder meer belangrijk dat de overheid haar beslissing zorgvuldig en volledig motiveert. Daarin neemt de overheid ook mee of de klacht al dan niet een aanleiding was voor verbetering, met andere woorden: wat is er geleerd uit de klacht. In het geval van verzoeker constateert de hoofdofficier van justitie in de interne klachtbehandeling dat op het punt van de behandelingsduur van het inzageverzoek, de tijdsduur van het onderzoek en de duiding van de verdenking door de politie, een en ander niet juist is verlopen en heeft het OM ook excuses aangeboden. Uit de reactie blijkt verder echter niet welke les uit deze klacht is geleerd en of en zo ja, hoe dingen anders moeten. Het College laat de ombudsman in zijn onderzoek weten dat er wel intern lering is getrokken uit de klacht over de "opschaling" en dat dit ook is besproken met de politie, maar dit is in de interne klachtbehandeling niet aan verzoeker meegedeeld. Hetzelfde geldt voor de informatie van het College aan de ombudsman over de ontwikkelingen binnen het OM op het gebied van zedenzaken zoals het koppelen van een vaste zedenofficier aan een zaak en het instellen van een apart zedenteam om het zicht op zaken te verbeteren. De ombudsman vindt het een gemiste kans dat uit deze zaak niet is geleerd dat dingen sneller moeten en wat verbeterd kan worden om dergelijke vertragingen in de toekomst te voorkomen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman beveelt de minister van Justitie en Veiligheid het volgende aan bij de afhandeling van klachten:

- voldoe aan het wettelijk vereiste van artikel 9:12 Awb en geef een oordeel over de klacht;
- betrek bij de toets of een gedraging behoorlijk is;
- leer van klachten en informeer de betrokken burger hierover.

De Nationale ombudsman,

Relevante literatuur en wet- en regelgeving

De 'Aanwijzing Zeden' (geldend van 01-05-2016 t/m heden)

Deze aanwijzing geeft een kader en regels voor de strafrechtelijke aanpak van zedenzaken en vermeldt het volgende, voor zover relevant.

De Aanwijzing begint met een aantal uitgangspunten, waaronder "Waar het belang van waarheidsvinding botst met het belang van behoud en versterking van veerkracht van slachtoffers worden deze belangen steeds zorgvuldig tegen elkaar afgewogen om te voorkomen dat het strafrechtelijk onderzoek leidt tot schade bij slachtoffers en anderen."

Over zedendelicten vermeldt de Aanwijzing het volgende: "Zedendelicten zijn ernstige schendingen van de lichamelijke en geestelijke integriteit van het slachtoffer. Zedenzaken zijn daarmee ingrijpende zaken die vaak veel emoties oproepen. Ingrijpend in de levens van degenen die het betreft. En ingrijpend vanwege de impact die zedenzaken hebben op de omgeving van de betrokkenen en op de samenleving als geheel. Maar ook ingrijpend voor mensen die ten onrechte beschuldigd worden van het plegen van een zedendelict. Met de belangen van al deze betrokkenen dient in de verschillende fases van het op waarheidsvinding gerichte opsporingsonderzoek en de vervolging zo goed mogelijk rekening te worden gehouden. Dit vraagt om uiterste zorgvuldigheid tijdens onderzoek en vervolging."

Over het onderzoek naar zedendelicten vermeldt de Aanwijzing: " (...) In zedenzaken is daarom uiterst belangrijk dat zorgvuldig onderzocht en zo precies mogelijk vastgesteld wordt wat er is gebeurd en dat conclusies pas daarna worden getrokken. Hiervoor is het nodig dat aangevers en (andere) getuigen zoveel mogelijk afzonderlijk worden gehoord, zodat (ook onbewuste) beïnvloeding wordt voorkomen. (...) "

Verder vermeldt de Aanwijzing het volgende over minderjarige slachtoffers: (...) "Minderjarige slachtoffers worden bij voorkeur slechts één keer gehoord in een strafzaak. Van dit verhoor wordt in de regel een audiovisuele opname gemaakt. (...) "